

Методика реалізації технології й педагогічних умов здоров'язбереження економіста

Буковинський державний фінансово-економічний університет (м. Чернівці)

Постановка наукової проблеми та її значення. Важливою умовою реалізації здоров'язбережувальних технологій у ВНЗ є формування ціннісного ставлення студента до здоров'я. Його цілком можна розвинути за допомогою формування мотивації до здоров'язбереження. Розвиток цієї мотивації, на нашу думку, – найбільш оптимальний спосіб актуалізації потреби, що забезпечує спрямованість особистості на ведення здорового способу життя.

Завдання дослідження – експериментально перевірити ефективність застосування методики реалізації технології й педагогічних умов здоров'язбереження в освітньому просторі економічного вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дослідна робота на різних факультетах Буковинського державного фінансово-економічного університету та Тернопільського економічного університету засвідчила, що для реалізації етапної методики й впливу змісту валеолого-оздоровчих та психолого-педагогічних дисциплін найбільш результативними в процесі формування мотивації здоров'язбереження були такі прийоми:

- насичення змісту гуманітарних предметів історичними довідками, а також сучасними уявленнями про валеологічні принципи організації життєдіяльності людини;
- показ альтернативних підходів до розуміння сутності здоров'язбереження;
- демонстрування досягнень сучасних медичної й педагогічної науки в галузі оздоровлення людей;
- формування зацікавленості досліджуваним матеріалом (цікаві наукові дані, емпіричні спостереження, парадоксальні факти тощо);
- розкриття наукової та практичної значущості здоров'я й способів його підтримки;
- показ необхідності здоров'язбереження для продуктивного навчання у ВНЗ, для майбутньої професійної діяльності, самовдосконалення.

У процесі реалізації здоров'язбережувальних технологій передбачено вдосконалення навчально-виховного процесу, посилення здоров'язбережувальних аспектів у його реалізації; розвиток системи інфраструктури університету для активного збереження, відновлення й зміцнення здоров'я студентської молоді; поліпшення якості життя, стимулювання розвитку адаптаційних механізмів [4].

У нашому дослідженні формування системних знань про здоров'язбереження спрямоване на оволодіння визначеним обсягом знань про здоров'я людини, формування мотивів, переконань і потреби в здоров'ї й здоровому способі життя. Під час розробки здоров'язбережувальних технологій взято за основу вивчення фізичних, психічних, соціальних, духовно-моральних інгредієнтів здоров'я людини.

При успішній реалізації процесу здоров'язбереження в освітньому просторі можна говорити про підвищення ефективності навчання, по-перше, через зниження здоров'явитрат і, отже, підвищення цінності отриманих результатів освітньої діяльності; по-друге, через підвищення результативності навчання, оскільки здоровий студент може максимально реалізувати себе в освітній і майбутній професійній діяльності, розкрити свій інтелектуальний та творчий потенціал [3; 6].

Мета реалізації здоров'язбережувальних технологій у ВНЗ розкриває інноваційну суть навчально-виховного процесу як відкритої системи, орієнтованої на формування в особистості рефлексивного, творчого, морального ставлення до власного життя й здоров'я в співвіднесенні з життям інших людей.

Особливого значення тут набуває створення умов, що сприяють ціннісно-смісловому вибору моделей освітньо-виховної та соціокультурної діяльності з урахуванням усіх факторів. Отже, навчання й виховання повинні будуватися таким чином, щоб накопичені знання та здобутий досвід стали рушійною силою на шляху до розкриття й реалізації духовних, фізичних та інтелектуальних потенціалів індивіда.

Орієнтація на методологічні положення модульного, комплексного, системного й діяльнісного підходів, діагностика емпіричного стану підготовки економістів забезпечили можливість визначити загальну стратегію дослідження проблеми формування готовності до діяльності здоров'язбереження в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців, обґрунтувати зміст основних етапів експериментальної роботи.

Перший етап – *діагностико-мотиваційний*. Домінантна роль тут належить викладачеві. Основні методи навчання – репродуктивні.

Важливе завдання роботи – формування компонентів мотивації й відповідальності за особисте здоров'я. Основний час занять приділявся формуванню аксіологічного та гносеологічного компонентів здоров'язбереження. Головними засобами формування цих компонентів було вивчення навчальних дисциплін “Фізичне виховання” й “Безпека життєдіяльності”.

Другий етап – *активне формування здоров'язбереження*. Завдання підвищення готовності студентів до здоров'язбереження передбачає використання інноваційних способів організації навчального процесу та форм педагогічного контролю, створення ситуації досягнення успіху.

В експериментальній роботі використано традиційні способи формування мотивації (чітка постановка цілей і завдань вивчення дисциплін валеологічного циклу, наведення фактів, що свідчать про значущість навчального предмета для професійної діяльності й життєдіяльності взагалі, ознайомлення зі змістом і передбачуваними результатами навчання).

Активна участь у розробці та реалізації власних індивідуальних фізкультурно-оздоровчих програм була могутнім фактором стимулювання позитивного емоційно-ціннісного ставлення до самостійного здоров'язбереження.

У процесі формування готовності до здоров'язбереження ми цілеспрямовано залучали майбутніх економістів до безконфліктних стосунків, навчали саморегуляції поведінки, уключали в систему відносин відповідальної залежності, формували суб'єктивну позицію. Реалізація поставлених завдань можлива в умовах створення на заняттях атмосфери співробітництва, партнерства, взаємоповаги, співпереживання.

Третій етап – *генералізаційний*. Здійснювалися заходи з організації виховної роботи через освітню діяльність, дозвілля студентів, оздоровлення житлово-побутових умов життя, диспансеризацію й профілактичну роботу.

Теоретичний аналіз проблеми, спостереження за практикою здоров'язбереження у ВНЗ, розроблена модель його технології дали змогу припустити, що формування готовності студентів до здоров'язбереження в результаті усвідомлення ними відповідальності за власне здоров'я буде більш ефективним під час реалізації таких педагогічних умов:

- формування ціннісного ставлення до здоров'я;
- валеологізація змісту освіти в процесі вивчення гуманітарних дисциплін;
- валеологізація виховного процесу;
- організація валео-педагогічного моніторингу.

У нашому дослідженні актуалізація емоційних проявів забезпечувалася створенням емоційної комфортності на заняттях, що полягала в забезпеченні активності самого студента, відсутності налаштованості на однозначні дії, відкритого прояву емоцій. Це забезпечувалося низьким ступенем регламентації поведінки на заняттях; розкутістю в процесі навчання, можливістю висловити свою позицію; саморегуляцією настрою й почуття міри емоційних проявів.

Аналіз та обговорення програм здоров'язбереження здійснювалися в процесі проведення круглих столів на заняттях із курсів “Безпека життєдіяльності”, “Основи медичних знань”, “Фізичне виховання” [5].

Педагогічний моніторинг передбачав відстеження та постійну діагностику фізіологічних показників здоров'я студентів, їхнього способу життя, поведінки, а також успішності навчання, участі в освітньому й виховному процесі ВНЗ. Ураховуючи виділені нами критерії та показники компонентів здоров'язбереження, визначено комплекс методів, що дають змогу вивчити кожен її компонент окремо.

До основних методів визначення рівнів сформованості компонентів здоров'язбереження, рівнів розвитку вольових якостей особистості, необхідних для свідомого подолання труднощів під час організації здорового способу життя, належали виконання контрольних завдань, вправ, тестування, спостереження, рольові ігри, ранжування, анкетування.

Висновки. Отже, організаційно-педагогічне забезпечення реалізації здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі ВНЗ економічного профілю повинне бути побудоване з урахуванням виділеного нами комплексу педагогічних умов, представленого цільовою умовою – формуванням ціннісного ставлення до здоров'я; змістовою – валеологізацією змісту освіти й виховного процесу ВНЗ; технологічною – формуванням аксіологічного, гносеологічного, діяльнісного та вольового компонентів здоров'язбереження й компонентів готовності до здоров'язбереження (мотиваційний, когнітивно-пізнавальний, фізкультурно-оздоровчий, рефлексивно-корегувальний), а також валеопедагогічним моніторингом.

Отже, наша дослідно-експериментальна робота розв'язала поставлені завдання перевірки ефективності технології здоров'язбереження студентів, виявлення динаміки компонентів готовності до здоров'язбереження.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження полягають у реалізації методики технології й педагогічних умов здоров'язбереження в освітньому просторі економічного вищого навчального закладу.

Джерела та література

1. Воронін Д. Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Воронін Дмитро Євгенович. – Херсон, 2006. – 221 с.
2. Гусак П. М. Відповідальне ставлення до здоров'я: теорія та технології : монографія / П. М. Гусак, Н. В. Зимівець, В. С. Петрович ; М-во освіти і науки України, Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки. – Луцьк : Волинс. обл. друк., 2009. – 219 с.
3. Митяева А. М. Здоровьесберегающие педагогические технологии : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. М. Митяева. – М. : Академия, 2008. – 192 с.
4. Палічук Ю. І. Педагогічні здоров'язбережувальні технології в системі підготовки фахівців економічного профілю : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Палічук Юрій Іванович. – Тернопіль, 2011. – 215 с.
5. Програми навчальних дисциплін: “Безпека життєдіяльності”, “Захист Вітчизни”, “Фізичне виховання”, “Цивільна оборона”, “Основи медичних знань”, ухвалені вченою радою Буковинського державного фінансово-економічного університету. – Чернівці, 2013.
6. Сериков Г. Н. Здоровьесбережение в гуманном образовании / Г. Н. Сериков, С. Г. Сериков. – Екатеринбург ; Челябинск : ЧГПУ, 1999. – 242 с.
7. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии в работе учителя и школы / Н. К. Смирнов. – М. : АРКТИ, 2003. – 272 с.

Анотації

У статті розглянуто методику реалізації технології й педагогічних умов здоров'язбереження в освітньому просторі економічного вищого навчального закладу, удосконалення навчально-виховного процесу, посилення здоров'язбережувальних аспектів у його реалізації; розвиток системи інфраструктури університету для активного збереження, відновлення й зміцнення здоров'я студентської молоді; поліпшення якості життя, стимулювання розвитку адаптаційних механізмів, виявлення динаміки компонентів готовності до здоров'язбереження.

Ключові слова: методика, здоров'я, здоров'язбереження, здоров'язбережувальні технології, здоровий спосіб життя.

Юрій Палічук. Методика реалізації технологій і педагогічних умов здоров'язбереження економіста. *В статті розглянуто методику реалізації технологій і педагогічних умов здоров'язбереження в освітньому просторі економічного вищого навчального закладу, удосконалення навчально-виховного процесу, посилення здоров'язбережувальних аспектів у його реалізації; розвиток системи інфраструктури університету для активного збереження, відновлення й зміцнення здоров'я студентської молоді; поліпшення якості життя, стимулювання розвитку адаптаційних механізмів, виявлення динаміки компонентів готовності до здоров'язбереження.*

Ключевые слова: методика, здоров'я, здоровьесбережение, здоровьесохранные технологии, здоровый образ жизни.

Yuriy Palichuk. Methodology of Realization of Technology and Pedagogical Conditions of Health-Saving of an Economist. *In the article it is revealed the methodology of realization of technology and pedagogical conditions of health-saving in educational environment of economic university, improvement of educational process, enforcement of health-saving aspects in its realization, development of infrastructure system of university for active saving, recovery and strengthening of health of student youth, improvement of life quality, stimulation of development of adaptive mechanisms, exposure of dynamics of readiness components in readiness for health-saving.*

Key words: *methodology, health, health-saving, health-saving technologies, healthy lifestyle.*